

Još se u najranijim tekstovima iz političke filozofije poput Platonovih („Država“, „Zakoni“) i Aristotelovih („Politika“) čitalac može susresti s konstatacijama o očiglednim i pogubnim posledicama anarhije, tj. društvenog bezvlašća. Na neizmerne opasnosti takvog stanja, mnogo vekova docnije i mnogo detaljnije upozoriće i Tomas Hobz. Stanje anarhije on je nazvao prirodnim stanjem, stanjem u kojem nema ni države ni prava, ni pravde ni svojine, ni trgovine ni kulture, rečju, stanje u kojem su svi u stalnom ratu protiv svih. Predohranu protiv ovog krajnje nepoželjnog društvenog stanja, Hobz isto kao i njegovi slavni prethodnici vidi u uspostavljanju političke vlasti. Politička, državna vlast je ona snaga koja društvu treba da donese mir, obezbedi spoljašnju i unutrašnju sigurnost, međusobnu saradnju članova društva u ekonomskim i drugim aktivnostima i najzad, da izriče i sprovodi kazne nad učiniocima ozbiljnijih prestupa protiv društva u celini kao i protiv građana i njihove imovine. Međutim, iako preko potrebna da bi društvo izvela iz strahota anarhije, politička vlast može se zajednici nametnuti ili sprovoditi nasilno i tako u državi uspostaviti, od anarhije ništa bolju, tiraniju. Na pitanje, kako ukloniti anarhiju, ali i izbeći tiraniju, tj. kako ustrojiti u društvu neophodnu državnu vlast a ne zapasti u samovlašće, na to pitanje dakle odgovor se takođe traži već milenijumima. Jedan od najranijih, ali i kasnije vrlo često ponavljanih odgovora koji je na ovo pitanje dat, može se pronaći već u pomenutoj Aristotelovoj „Politici“. Aristotel je, naime, smatrao da politička vladavina ako je zasnovana na neograničenoj i ničim sputanoj vladavini ljudi često vodi u tiraniju, a da je umesto takve vladavine ljudi gotovo uvek i u skoro svim okolnostima bolja vladavina zakona. Uz to, on dodaje da ti zakoni nisu tvorevina ljudskih strasti, već razuma i da upravo oni jedino mogu da omogućće mirnu i periodičnu promenu ljudi na vlasti, a bez takvih promena opet nema pouzdane brane protiv uspostavljanja tiranskog poretka. Najkraće rečeno, veli Aristotel, „zahtevati da vlada zakon znači zahtevati da vlada bog i zakoni, a zahtevati da vlada čovek znači dopustiti i životinji da vlada, jer požuda je nešto životinjsko a strast kvari i najbolje ljude kada su na vlasti“ (Aristotel, Politika, III, 1286a – IV 1292a).

Kant

Da bi se doprlo do teorijske osnove ideje pravne države (Rechtsstaat) i do njenih suštinskih odlika neophodno je, dakle, osvrnuti se ukratko na Kantovu političku i pravnu filozofiju. Kako u najkraćem izgleda to Kantovo gledište?

Bit čoveka je sloboda njegovog samoodređenja. Međutim, pre uspostavljanja država ili tzv. građanskog stanja, ta sloboda se ispoljava kao divlja i nesputana i stoga samorazarajuća za ljudsku "zajednicu". Stanje u kojem ljudi imaju ovu razobručenu slobodu, lišenu svake pravne prinude Kant je nazvao prirodnim stanjem. Kant je prirodno stanje opisao kao stanje sveopšte nesigurnosti, nepravda i latentnog ili stvarnog rata svih protiv sviju. Ovo stanje u samome sebi sadrži i najjači impuls za sopstveno prevladavanje: stalna smrtna opasnost i strah ljudi za vlastiti život tera ih da iz takvog stanja izađu. Da bi to učinio čovek mora svoju divlju, spoljašnju slobodu napustiti da bi je ponovo zadobio, ali ovaj put u jednoj "zakonitoj zavisnosti, tj. u jednom pravnom stanju" koje garantuje država svojom prinudom. Država, prema tome, jeste sjedinjavanje mnoštva ljudi pod pravnim zakonima (Kant, Metafizika morala, § 45). Ovo sjedinjavanje označava prelazak iz prirodnog u tzv. građansko stanje, u zajednicu slobodnih ljudi koji se nalaze pod vlašću spoljašnjih zakona na koje su oni dali svoj pristanak. Država ostvaruje svoju svrhu – a to je garantovanje najveće moguće slobode pod opštim zakonima - samo ako donosi takve zakone za koje su građani dali svoj pristanak. Kant, međutim, insistira da ovaj "pristanak" bude i opipljiv, realno sprovodiv kroz odgovarajuću proceduru donošenja zakona, jer je legitimna jedino država koja počiva na faktičkom zakonodavstvu naroda. To je dakle država "u kojoj važi princip većine, i u kojoj (u velikim državama) predstavnici naroda donose zakone umesto svih".

----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU. -----

www.maturskiradovi.net

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: maturskiradovi.net@gmail.com